

Fortificació de Sant Amanç

Rajadell

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sant Amanç. NO del terme
Emplaçament	A uns 230 m. a l'E. de Cal Quius, en el turó a ma drta de la pista que mena a Sant Amanç
Alçada:	460
Coordenades:	
Latitud:	41.74099
Longitud:	1.67963
UTM Est (X):	390207
UTM Nord (Y):	4621862

Classificació

Número de fitxa	08178 - 376
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Jaciment arqueològic
Estil / època:	Contemporani
Segle	XIX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Molt emboscat
Protecció	Inexistent
Tipus de protecció:	Inexistent
Accés	Difícil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	Ref. Cad: 08177A00100050
Autoria de la fitxa	OPC 2017-2020 F. Xavier Menéndez
Data de registre de la fitxa:	dt., 09/06/2020 - 02:00

Descripció

Restes d'una fortificació militar de gran envergadura, efímera, feta amb grans cinturons de pedres sense morter, de molta amplada i de molta llargada. En alguns trams l'alçada supera de llarg els dos metres. El perímetre sembla definir-se per un gran mur corregut, recte, que continua en forma semicircular definint un recinte quasi circular però que en lloc de tancar-se, s'obre dibuixant un altre semicercle en direcció contrària. Al principi del perímetre descrit, en el mur recte, s'observa, ocupant tot el gruix del mur, una garita amb dos troneres a cada costat, orientades al mateix mur (i a sobre d'aquest). En el segon semicercle, s'observa, dins el perímetre i adossat al mur, un petit edifici ensorrat. A continuació, es conserva una cabana de planta ovalada amb coberta de falsa cúpula, parcialment enfonsada, amb una porta d'entrada amb un arc de mig punt, amb dovelles de bona factura. Seguint el perímetre, s'observa una tronera que per la seva forma, obliqua, correspon clarament a fuselleria, i també unes escales encastades al mur (lloses sobresortints). A l'altre costat del mur, en el mateix lloc, també n'hi ha escales. El mur, certament gruixut, està construït amb lloses planes col·locades en sec, amb gran precisió. No s'observa cap porta ni finestra. Sembla que està construït sobre un retalls de roca fets expressament, amb forma de ziga-zaga o dents de llop, d'on es podrien haver extret els blocs. Aquets retalls s'observen en altres llocs del turó. Tot el jaciment està molt emboscats. En un indret del lloc, sembla endevinar-se el traçat d'una antiga barraca circular. Ernest Molins fa una descripció del lloc i parla d'un recinte ovalat de més de 1000 m² i de dues parets o muralles concèntriques. A l'altra banda del camí, en direcció a Can Quiis, s'ha documentat la continuïtat del gran mur de pedra.

Observacions:

Es troba a l'entrada de la vall de la Riera de Rajadell en la part que comunica el Bages amb l'antiga Segarra, en un turó que domina l'entrada de la vall, sobre el nucli de sant Amanç. Es controla visualment el sector del camí ral per seu pas per Rajadell. El turó està travessat per un túnel de la via del tren. Està a prop de Cal Quius, a uns 230 m. a l'E, en el vessant del turó al costat de la carretera, a mà dreta, en direcció Sant Amanç. Entre el jaciment i cal Quius hi ha un camp d'oliveres. A l'est el turó està limitat pel torrent del Prim. La casa de Can Joma es troba a l'altra banda del barranc del Prim, a uns 350 m. a l'E. del jaciment en línia recta. És una fortificació espectacular, i totalment inèdita i desconeguda fins que el CEB (Centre d'Estudis del Bages) la va visitar el 2014 i en van donar notícia el 2016. Va proposar a l'ajuntament netejar el lloc, fer-hi excavacions i recerca en arxius militars. J. Piñero també havia visitat el lloc, amb posterioritat al PEP 1993. El 2017, l'ajuntament va demanar al SPAL de la Diputació de Barcelona un estudi arqueològic del jaciment, amb el nom "Casalot de can Jona de Sant Amanç (fortificació)", com a recurs tècnic, però no va ser concedit. El 2018 E. Molins va publicar una breu nota a una revista local de Fonollosa. En un sector del mur, per la part exterior, es troba, recolzada, una fita de pedra de forma prismàtica amb la part superior semicircular, amb la següent inscripció (en dues línies, la primera parcialment llegible): U I _ _ D E S / B E D A D O

Història

Podria correspondre a les guerres carlines. Per les dimensions i qualitat de les estructures, correspondria més aviat a un fort cristí (governamental). El Bages estava sota control liberal i les partides carlines sovintejaven de Castelltallat en amunt. Ernest Molins dona notícia d'un fort cristí a Fonollosa, instal·lat al terme durant la segona carlinada o guerra dels Matiners (1846-49). Se sap que l'alcalde d'Aguilar de Segarra, el 1848, hi portava (per ordre del comandant del destacament) roba (llençols i màfegues) i queviures. No es d'estranyar que els alcaldes de Rajadell, Fonollosa, etc, també hi contribuïssin, però no ens consta. No es coneix l'emplaçament d'aquest fort a Fonollosa, però Molins aventura que potser podria ser la fortificació prop de cal Quius (a uns centenars de metres del terme de Fonollosa). Sabem d'aquest fort que els d'Aguilar hi van posar una campana i construir la torre per ubicar-la.

Bibliografia

Comas, Francesc; Serra, Jaume (Centre d'Estudis del Bages). Comunicació sobre la fortificació de sant Amanç. Nota enviada a l'ajuntament de Rajadell 13.9.2016. Molins, Ernest. I els carlins que els mati Déu. Quaderns de Fonollosa. Agost 2018

